

ÖZEL EĞİTİM ÖĞRETMENLERİNİN MESLEKİ TÜKENMİŞLİK DÜZEYLERİ İLE ALGILANAN SOSYAL DESTEK VE İŞ DOYUMU ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Özel eğitim; "Bireysel ve gelişim özellikleri ile eğitim yeterlilikleri açısından akranlarından anlamlı düzeyde farklılık gösteren bireylerin eğitim ve sosyal ihtiyaçlarını karşılamak üzere geliştirilmiş eğitim programları ve özel olarak yetiştirilmiş personel ile uygun ortamlarda sürdürülen eğitim" olarak tanımlanmıştır. Bu alanda çalışan özel eğitim öğretmenleri ise, özel eğitim gerektiren bireylerin eğitim ve sosyal gereksinimlerini karşılamak için özel olarak yetiştirilmiş personeldir (MEB, 2018).

Özel eğitim öğretmenlerinin öğrencilerine ve ailelerine karşı daha sabırlı ve özverili olmaları gerektiğinden bu alanda çalışmak çok daha stresli olabilmektedir (Çiftçi, 2015). Özel eğitim öğrencilerinin öğretimindeki zorluklar, bu çocukların ve ailelerinin ihtiyaçlarının giderilmesindeki güçlükler, öğretmenlerin öğretimden doyum sağlayamaması gibi etkenler mesleki tükenmişlik riskini artırmaktadır (Sucuoğlu & Kuloğlu, 1996). Işıkhan'a göre özel eğitim öğretmenlerinin mesleki tükenmişlik düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmektedir (Işıkhan, 2017).

Mesleki tükenmişlik bireylerin işleri gereği ilişkide buldukları insanlara karşı duyarsızlaşmaları, duygusal yönden kendilerini tükenmiş hissetmeleri ile kişisel başarı ve yeterli duygularının azalmasıyla birlikte ortaya çıkan bir olgudur (Jackson ve diğ. 1981). Mesleki tükenmişlik yaşayan kişiler, çalıştıkları işte mutsuz olmakta ve kendilerini yetersiz olarak görmektedirler. (Maslach & Jackson, 1981). Mesleki tükenmişliğin, iş doyumunu ve stres kavramlarıyla ilişkisi doğal bir sonuçtur. Stres etkenlerinin fazla olduğu ve iş doyumunun düşük olduğu ortamlarda çalışan bireylerin, tükenmişlik düzeylerinin olumsuz yönde etkilenebileceği söylenebilir (Avşaroğlu ve ark., 2005).

İş doyumunu, çalışanların işlerine karşı geliştirdikleri tutumlardan doğan, bireyin çalışma ortamına karşı hissettiği duygusal bir tepkidir (Avşaroğlu ve ark., 2005). İş doyumunu bireyin işine duyduğu hoşnutluk, ya da bireyin yaptığı işle ilgili olumlu düşünceler geliştirmesi olarak tanımlanabilir (Avşaroğlu & Öğülmüş, 2015). Öğretmenler için iş doyumunu; meslekte kalmaya isteklilik ve hazırbulunuşluk olarak ifade edilmektedir (Sünkür, 2014).

Bireylerin yaşamlarında mutlu olmaları ile işlerinden doyum sağlamaları arasında ilişki bulunmaktadır (Keser, 2006). Öğretmenliğinde emek isteyen ve zorlu bir meslek olması,

öğretmenlerin iş doyumun araştırılmasını önemli kılmaktadır (Er, 2018). İşinden doyum sağlayan bireyler, işlerine bağlılık gösterir, becerilerini geliştirir ve daha üretici olur (Taşdan & Tiryaki, 2010). İşinden doyum sağlayamayan bireylerde ise işlerinde aksamalar verimsizlik, psikolojik problemler gibi sorunlar görülebilir (Keser 2006).

Öğretmenlerin öğrenciler, veliler ve yöneticilerle ilişki içerisinde olmaları, farklı sosyokültürel çevrelerde çalışma zorunlulukları öğretmenlerde stres oluşturabilmektedir (Gündüz, 2006). Sosyal desteği olan öğretmenler çalışma hayatlarında yaşadıkları stresle daha kolay başa çıkabilmektedirler. (Brouwers ve ark., 2001). Buna bağlı olarak sosyal destek kavramı önemli hale gelmektedir.

Sosyal destek; bireyin ihtiyaç duyduğunda çevresinden aldığı duygusal, sosyal ve bilişsel yardımlar olarak tanımlanmaktadır (Cohen & Wills,1985). Bireyin sosyal destek alabileceği en önemli kaynaklar ailesi, iş arkadaşları ve çevresinde önem verdiği kişilerdir (Yıldırım, 1997).Yapılan bir çalışmada, öğretmenlerin yöneticilerden, meslektaşlarından, ailelerinden orta düzeyde destek algıladığı, öğrencilerinden ise az düzeyde destek algıladığı bulunmuştur (Taşdan, 2008). Sosyal destek, bireyin hayatında oluşabilecek problemlerle başa çıkabilmesinde pozitif bir etkiye sahiptir. (Baltaş 2000; Mahon ve ark., 1998). Kişilerin yaşamları boyunca desteğe ihtiyaçları vardır ve aldıkları bu destekler yardımıyla zorlukları daha kolay aşabilmektedirler (Gökdağlı, 2014). Bireyin psikolojik ve sosyolojik sorunlarının önlenmesinde, bu sorunlarla baş edebilmesinde sosyal desteğin önemli bir etken olduğu birçok araştırmada görülmüştür (Eker ve ark., 2001).

Ülkemizde özel eğitimle ilgili sorunlar dikkate alındığında, özel eğitim öğretmenlerin daha fazla sosyal desteğe ihtiyaçları olduğu görülmektedir (Uçar, 2015). Sosyal desteği yetersiz olan öğretmenlerde stres ve kaygının görülebildiği, bu nedenle öğretmenler için sosyal destek kaynaklarının ayrı bir yere sahip olduğu belirtilmektedir (Demirtaş, 2007). Sosyal destek algılayan öğretmenlerin ise daha başarılı olduğu (Minghui ve ark., 2018), öğrencileriyle çalışırken öğretme becerilerinin olumlu yönde etkilendiği görülmektedir (Tschannen Moran & Woolfolk Hoy, 2001).

Tüm bu bulgular doğrultusunda daha fazla araştırma yapılmaya ihtiyaç olduğu ve alana katkı sağlayacağı düşünülerek bu çalışma gerekli görülmüştür (Deveci & Ergin, 2018). Bu çalışmanın ana problemi; Özel eğitim öğretmenlerinde mesleki tükenmişlik, iş doyumunu ve algılanan sosyal destek arasındaki ilişkinin ortaya konarak, ilişkinin yönü ve düzeyini belirlemektir. Bu kavramların farklı değişkenlerle incelendiği çalışmalar olmakla birlikte

ulaşılan çalışmalarda özel eğitim öğretmenleri üzerinde üç kavramın bir arada bulunduğu araştırmaya rastlanmamıştır.

Ana problem çerçevesinde şu sorulara cevap aranmaktadır:

1. Özel eğitim ğretmenlerinde mesleki tükenmişlik ile iş doyumunu arasındaki ilişkinin yönü ve düzeyi nedir?
2. Özel eğitim ğretmenlerinde mesleki tükenmişlik ile algılanan sosyal destek arasındaki ilişkinin yönü ve düzeyi nedir?
3. Özel eğitim ğretmenlerinde iş doyumunu ile algılanan sosyal destek arasındaki ilişkinin yönü ve düzeyi nedir?
4. Özel eğitim ğretmenlerinin mesleki tükenmişlik ile iş doyumunu ve algılanan sosyal destek düzeyleri yaş, cinsiyet, medeni durum, mesleki hizmet yılı, medeni durum, görev yapılan kademe, görev yapılan okul türü, göre farklılaşmakta mıdır?

YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve verilerin nasıl analiz edildiği konusunda bilgilere yer verilecektir.

Araştırma Modeli

Özel eğitim ğretmenlerinde mesleki tükenmişlik, iş doyumunu ve algılanan sosyal destek arasındaki ilişkilerin belirlenmesi amaçlanan bu çalışma, genel tarama modelinin bir alt türü olan ilişkisel tarama modeline göre gerçekleştirilmiştir. Genel tarama modeli, çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya ulaşmak için evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup örnek ya da örneklem üzerinde yapılan tarama araştırmalarıdır. Genel tarama modelleri tekil ya da ilişkisel taramalar yapmaya imkn verir. İlişkisel tarama modeli, iki ve daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişimin varlığını belirlemeyi amaçlayan tarama yaklaşımıdır. Bu modelde, değişkenlerin birlikte değişip değişmediği; değişme varsa bunun nasıl olduğu belirlenmeye çalışılır (Karasar, 2015).

Veri Toplama Araçları

Maslach Tükenmişlik Envanteri-Genel Formu

Maslach Tükenmişlik Envanteri Genel Formu'nun orijinal 1981 yılında Maslach ve Jackson (Maslach & Jackson, 1981) tarafından insanlarla yüz yüze çalışan meslek çalışanları için

geliştirilmiştir. Maslach Tükenmişlik Envanteri'ni Ergin (1992), Türkçe'ye uyarlama çalışmasında beşli derecelendirme (hiçbir zaman, bazen, genellikle, çoğu zaman, her zaman) şekli ile ele almıştır. Ölçek üç alt ölçek ve 16 maddeden oluşmaktadır. Bu alt ölçekler; Tükenme, Duyarsızlaşma ve Yetkinliktir. Tükenme alt ölçeği 5 maddeden (1, 4, 7, 10 ve 13. maddeler), Duyarsızlaşma alt ölçeği 5 maddeden (2, 5, 8 ve 11. maddeler) ve Yetkinlik alt ölçeği toplam 6 maddeden (3, 6, 9, 12, 14 ve 16. maddeler) meydana gelmektedir. Ölçek değerlendirmesinde “0-hiçbir zaman” ve “5-her zaman” şeklinde puanlanmaktadır. Tükenme ve Duyarsızlaşma alt ölçeklerindeki yüksek puan, Yetkinlik (ters puanlanmaktadır) alt ölçeğindeki düşük puan tükenmişliği göstermektedir. Tükenmişlik tek bir puan ile değil, her bir alt ölçekten alınan üç ayrı puan ile değerlendirilmektedir. Puanlamada her bir kişi için üç ayrı Tükenmişlik puanı hesaplanmaktadır (Gündüz ve ark., 2013). Duygusal tükenme ve Duyarsızlaşma alt ölçeklerindeki yüksek puanı, Yetkinlik alt 26 ölçeğindeki düşük puanı ise tükenmişliğin yüksekliğini yansıtmaktadır. Orta düzeyde tükenmişlik, her üç alt ölçek için de orta düzey puanları yansıtırken, düşük düzeyi Duygusal tükenme ve Duyarsızlaşma alt ölçeklerindeki düşük ve Yetkinlik alt ölçeğindeki yüksek puanlar yansıtmaktadır (Çapri, 2006; Gündüz ve ark., 2013). Bu çalışmada Kişisel Başarı alt boyutu Yetkinlik olarak ifade edilmektedir.

Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği (MSPSS)

MSPSS 12 maddeden oluşan bir ölçektir. Her biri 4 maddeden oluşan desteğin kaynağına ilişkin 3 grubu içerir. Bunlar; aile, arkadaş ve özel bir insandır. Her madde 7 aralıklı bir ölçek kullanılarak derecelendirilmiştir. Bu çalışmada, her alt ölçekteki dört maddenin puanlarının toplanması ile alt ölçek puanı elde edilmiş ve bütün alt ölçek puanlarının toplanması ile de ölçeğin toplam puanı elde edilmiştir. Elde edilen puanın yüksek olması algılanan sosyal desteğin yüksek olduğunu ifade etmektedir.

Öğretmenler İçin İş Doyumu Anketi

İş doyumu anketi Gündüz (2008) tarafından “Minnesota İş Doyumu Anketi” ile Tunacan (2005) ve Doğan (2005)'in araştırmalarında kullanılan anket formlarındaki maddelerin ifadeleri değiştirilerek ve iş doyumunu etkileyen faktörlerde göz önünde bulundurularak hazırlanmıştır.

Faktör analizi ve güvenilirlik çalışmalarının birlikte değerlendirilmesi sonucunda geliştirilen bu ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik koşulunu sağladığı sonucuna varılmıştır. Buna göre iş doyumu ölçeği 3 faktöre ait 19 sorudan oluşmaktadır. Ölçekte yer alan maddelerin dağılımı şu şekildedir:

1. Örgüt iklimi, çalışma koşulları ve sosyal görünüm: 1, 2, 3, 4, 5, 7, 12, 15, 17

2. Bireysel Faktörler: 9, 10, 11, 13, 18, 19

3. Örgütsel İletişim: 6, 8, 14,16

Araştırma Grubu

Araştırma grubu Arnavutköy ilçesinde 2023-2024 eğitim öğretim yılında farklı okul ve kademelerde görev yapan 34'ü erkek, 89'u kadın olmak üzere toplam 123 özel eğitim öğretmeninden oluşmaktadır (Tablo-1).

Katılımcı Cinsiyeti				
	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Valid Erkek	34	27,6	27,6	27,6
Valid Kadın	89	72,4	72,4	100,0
Total	123	100,0	100,0	

Tablo-1

Katılımcı Yaşı				
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 20-30 arası	67	54,5	54,5	54,5
Valid 31 ve üzeri	56	45,5	45,5	100,0
Total	123	100,0	100,0	

Tablo-2

Tablo-2'de görüldüğü gibi araştırmaya katılan özel eğitim öğretmenlerinin 67'si (%54,5) 20-30 yaş arası, 56'sı (%45,5) 31 yaş ve üzeri özel eğitim öğretmeninden oluşmaktadır.

Medeni Durum				
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Evli	54	43,9	43,9	43,9
Valid Bekar	66	53,7	53,7	97,6
Valid Boşanmış	3	2,4	2,4	100,0
Total	123	100,0	100,0	

Tablo-3

Tablo-3'de görüldüğü gibi araştırmaya katılan özel eğitim öğretmenlerinin 54'ü (%43,9) evli, 66'sı (%53,7) bekar, 3'ü (%2,4) boşanmış özel eğitim öğretmeninden oluşmaktadır.

Mesleki Kıdem

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid				
0-5 arası	77	62,6	62,6	62,6
6-10 arası	32	26,0	26,0	88,6
11 ve üzeri	14	11,4	11,4	100,0
Total	123	100,0	100,0	

Tablo-4

Tablo-4’de görüldüğü gibi araştırmaya katılan özel eğitim öğretmenlerinin 77’si (%62,6) 0-5 arası kıdem yılına, 32’si (%26) 6-10 arası kıdem yılına, 14’ü (%11,4) 11 ve üzeri kıdem yılına sahip özel eğitim öğretmeninden oluşmaktadır.

Çalışılan Kademe

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid				
okul öncesi	19	15,4	15,4	15,4
ilkokul	55	44,7	44,7	60,2
ortaokul	27	22,0	22,0	82,1
lise	22	17,9	17,9	100,0
Total	123	100,0	100,0	

Tablo-5

Tablo-5’de görüldüğü gibi araştırmaya katılan özel eğitim öğretmenlerinin 19’u (%15,4) okul öncesi kademesinde, 55’i (%44,7) ilkokul kademesinde, 27’si(%22) ortaokul kademesinde ve 22’si (%17,9) lise kademesinde görev yapan özel eğitim öğretmeninden oluşmaktadır.

Okul Türü

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid				
özel eğitim anasınıfı	21	17,1	17,1	17,1
özel eğitim anaokulu	4	3,3	3,3	20,3
özel eğitim sınıfı	61	49,6	49,6	69,9
özel eğitim uygulama okulu	37	30,1	30,1	100,0
Total	123	100,0	100,0	

Tablo-6

Tablo-6’da görüldüğü gibi araştırmaya katılan özel eğitim öğretmenlerinin 21’i (%17,1) özel eğitim anasınıfında, 4’ü (%3,3) özel eğitim anaokulunda, 61’i(%49,6) özel eğitim sınıfında ve 37’si (%30,1) özel eğitim uygulama okulunda görev yapan özel eğitim öğretmeninden oluşmaktadır.

BULGULAR

ANOVA

Mesleki Tükenmişlik

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	,396	2	,198	1,134	,325
Within Groups	20,977	120	,175		
Toplam	21,374	122			

Tablo-7

Multiple Comparisons

Mesleki Tükenmişlik

	Mesleki Kıdem	Mesleki Kıdem	Mean Difference	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
						Lower Bound	Upper Bound
Games- Howell	0-5 arası	6-10 arası	,12875	,07546	,209	-,0514	,3089
		11 ve üzeri	-,00406	,13473	,999	-,3487	,3406
	6-10 arası	0-5 arası	-,12875	,07546	,209	-,3089	,0514
		11 ve üzeri	-,13281	,13677	,604	-,4812	,2155
	11 ve üzeri	0-5 arası	,00406	,13473	,999	-,3406	,3487
		6-10 arası	,13281	,13677	,604	-,2155	,4812

Tablo-8

Mesleki tükenmişliğin mesleki kıdeme göre değişip değişmediğine bakıldığında Tablo-8’de görüldüğü gibi mesleki kıdemlerin arasında anlamlı farklılık olmadığı bulunmuştur.

ANOVA

Mesleki Tükenmişlik

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	,688	3	,229	1,319	,272
Within Groups	20,686	119	,174		
Toplam	21,374	122			

Tablo-9

Multiple Comparisons

Mesleki Tükenmişlik

	Çalışılan Kademe	Çalışılan Kademe	Mean Difference	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
						Lower Bound	Upper Bound
Games- Howell	okul öncesi	ilkokul	-,20568	,09767	,169	-,4677	,0563
		ortaokul	-,18519	,11247	,364	-,4858	,1154
		lise	-,09943	,12109	,844	-,4245	,2256
	ilkokul	okul öncesi	,20568	,09767	,169	-,0563	,4677
		ortaokul	,02050	,09950	,997	-,2434	,2844
		lise	,10625	,10914	,765	-,1867	,3992
	ortaokul	okul öncesi	,18519	,11247	,364	-,1154	,4858
		ilkokul	-,02050	,09950	,997	-,2844	,2434
		lise	,08575	,12256	,897	-,2414	,4129
	lise	okul öncesi	,09943	,12109	,844	-,2256	,4245
		ilkokul	-,10625	,10914	,765	-,3992	,1867
			ortaokul	-,08575	,12256	,897	-,4129

Tablo-10

Mesleki tükenmişliğin çalışılan okul kademesine göre değişip değişmediğine bakıldığında tablo- 10'da görüldüğü gibi çalışılan okul kademeleri arasında anlamlı farklılık olmadığı bulunmuştur.

ANOVA

toplammte

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	,233	2	,116	,660	,519
Within Groups	21,141	120	,176		
Total	21,374	122			

Tablo-11

Multiple Comparisons

Mesleki Tükenmişlik

	okul türü	okul türü	Mean Difference	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
						Lower Bound	Upper Bound
Games-Howell		özel eğitim anaokulu	,30655	,19432	,486	-,5315	1,1446
	özel eğitim anasınıfı	özel eğitim sınıfı	,00532	,07593	1,000	-,1961	,2068
		özel eğitim uygulama okulu	-,14616	,10137	,479	-,4146	,1223
	özel eğitim anasınıfı	özel eğitim uygulama okulu	-,30655	,19432	,486	-1,1446	,5315
	özel eğitim anaokulu	özel eğitim sınıfı	-,30123	,19240	,494	-1,1498	,5473
		özel eğitim uygulama okulu	-,45270	,20378	,251	-1,2515	,3461
	özel eğitim anasınıfı	özel eğitim uygulama okulu	-,00532	,07593	1,000	-,2068	,1961
	özel eğitim sınıfı	özel eğitim anaokulu	,30123	,19240	,494	-,5473	1,1498
		özel eğitim uygulama okulu	-,15147	,09764	,414	-,4093	,1064
	özel eğitim uygulama okulu	özel eğitim anasınıfı	,14616	,10137	,479	-,1223	,4146
		özel eğitim anaokulu	,45270	,20378	,251	-,3461	1,2515
		özel eğitim sınıfı	,15147	,09764	,414	-,1064	,4093

Tablo-12

Mesleki tükenmişliğin çalışılan okul türüne göre değişip değişmediğine bakıldığında tablo-12'de görüldüğü gibi çalışılan okul türleri arasında anlamlı farklılık olmadığı bulunmuştur.

					Sig. (2- tailed)			Interval of the Difference		
								Lower	Upper	
toplammte	Equal variances assumed	1,456	,230	1,240	121	,217	,09377	,07562	- ,05594	,24347
	Equal variances not assumed			1,264	120,841	,209	,09377	,07417	- ,05308	,24061

Tablo-16

Mesleki tükenmişliğin yaşa göre değişip değişmediğine bakıldığında tablo-16'da görüldüğü gibi katılımcı yaşları arasında anlamlı farklılık olmadığı bulunmuştur.

Group Statistics					
	Katılımcı Cinsiyeti	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
toplammte	Erkek	34	2,8290	,45781	,07851
	Kadın	89	2,6685	,39634	,04201

Tablo-17

Independent Samples Test										
		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2- tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
									Lower	Upper
toplammte	Equal variances assumed	,015	,903	1,923	121	,057	,16050	,08347	- ,00475	,32576
	Equal variances not assumed			1,802	52,974	,077	,16050	,08905	- ,01810	,33911

Tablo-18

Mesleki tükenmişliğin cinsiyete göre değişip değişmediğine bakıldığında tablo-18'de görüldüğü gibi cinsiyetler arasında anlamlı farklılık olmadığı bulunmuştur.

Group Statistics

	Katılımcı Cinsiyeti	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
toplamsdö	Erkek	34	5,6299	1,14191	,19584
	Kadın	89	5,6255	1,32360	,14030

Tablo-19

Independent Samples Test

	Levene's Test for Equality of Variances	t-test for Equality of Means								
		F	Sig.	t	df	Sig. (2- tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
									Lower	Upper
toplamsdö	Equal variances assumed	2,070	,153	,017	121	,986	,00443	,25738	,50512	,51399
	Equal variances not assumed			,018	68,775	,985	,00443	,24091	,47619	,48506

Tablo-20

Sosyal desteğin cinsiyete göre değişip değişmediğine bakıldığında tablo-20’de görüldüğü gibi cinsiyetler arasında anlamlı farklılık olmadığı bulunmuştur.

Group Statistics

	Katılımcı Yaşı	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
toplamsdö	20-30 arası	67	5,6057	1,30829	,15983
	31 ve üzeri	56	5,6518	1,23707	,16531

Tablo-21

Independent Samples Test

	Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means						
	F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
								Lower	Upper
Equal variances assumed	,840	,361	-,199	121	,842	-,04606	,23111	-,50360	,41147
Equal variances not assumed			-,200	119,135	,842	-,04606	,22994	-,50137	,40924

Tablo-22

Sosyal desteğin yaşa göre değişip değişmediğine bakıldığında tablo-22'de görüldüğü gibi yaşlar arasında anlamlı farklılık olmadığı bulunmuştur.

ANOVA

Algılanan Sosyal Destek

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	11,368	2	5,684	3,670	,028
Within Groups	185,831	120	1,549		
Total	197,199	122			

Tablo-23

Multiple Comparisons

Dependent Variable	Mesleki Kıdem	Mesleki Kıdem	Mean Difference	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
						Lower Bound	Upper Bound
toplamasdö Games-Howell	0-5 arası	6-10 arası	-,66897*	,23284	,015	-1,2263	-,1116
		11 ve üzeri	,12121	,42996	,957	-,9849	1,2273
	6-10 arası	0-5 arası	,66897*	,23284	,015	,1116	1,2263
		11 ve üzeri	,79018	,44386	,204	-,3400	1,9204
	11 ve üzeri	0-5 arası	-,12121	,42996	,957	-1,2273	,9849
		6-10 arası	-,79018	,44386	,204	-1,9204	,3400

*. The mean difference is significant at the 0.05 level.

Tablo-24

Sosyal desteğin mesleki kıdeme göre değişip değişmediğine bakıldığında tablo-24'de görüldüğü gibi 0-5 yılla 6-10 yıl arasında anlamlı farklılık olduğu bulunmuştur. Diğer gruplar arasında anlamlı farklılık olmadığı görülmüştür.

ANOVA

Algılanan Sosyal Destek

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	7,772	3	2,591	1,627	,187
Within Groups	189,428	119	1,592		
Total	197,199	122			

Tablo-25

Multiple Comparisons

Dependent Variable: toplamasdö

Games-Howell

(I) Çalışılan Kademe	(J) Çalışılan Kademe	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
					Lower Bound	Upper Bound
okul öncesi	ilkokul	,25247	,32229	,861	-,6154	1,1204
	ortaokul	-,33804	,35843	,782	-1,2982	,6221
	lise	,32596	,35832	,800	-,6369	1,2889
ilkokul	okul öncesi	-,25247	,32229	,861	-1,1204	,6154
	ortaokul	-,59052	,30115	,215	-1,3881	,2071
	lise	,07348	,30102	,995	-,7288	,8758
ortaokul	okul öncesi	,33804	,35843	,782	-,6221	1,2982
	ilkokul	,59052	,30115	,215	-,2071	1,3881
	lise	,66400	,33943	,219	-,2404	1,5684

	okul öncesi	-,32596	,35832	,800	-1,2889	,6369
lise	ilkokul	-,07348	,30102	,995	-,8758	,7288
	ortaokul	-,66400	,33943	,219	-1,5684	,2404

Tablo-26

Sosyal desteğin çalışılan kademeye göre değişip değişmediğine bakıldığında tablo-26'da görüldüğü gibi çalışılan kademeler arasında anlamlı farklılık olmadığı bulunmuştur.

ANOVA

toplamsdö

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	5,965	3	1,988	1,237	,299
Within Groups	191,234	119	1,607		
Total	197,199	122			

Tablo-27

Multiple Comparisons

Dependent Variable: toplamsdö

Games-Howell

(I) okul türü	(J) okul türü	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
					Lower Bound	Upper Bound
özel eğitim anasınıfı	özel eğitim anaokulu	,66369	,67928	,769	-1,9150	3,2424
	özel eğitim sınıfı	-,16862	,34321	,960	-1,0995	,7622
	özel eğitim uygulama okulu	,25997	,36818	,894	-,7290	1,2490
özel eğitim anaokulu	özel eğitim anasınıfı	-,66369	,67928	,769	-3,2424	1,9150
	özel eğitim sınıfı	-,83231	,62718	,602	-3,6147	1,9501
	özel eğitim uygulama okulu	-,40372	,64119	,917	-3,1103	2,3028
özel eğitim sınıfı	özel eğitim anasınıfı	,16862	,34321	,960	-,7622	1,0995
	özel eğitim anaokulu	,83231	,62718	,602	-1,9501	3,6147
	özel eğitim uygulama okulu	,42859	,25980	,358	-,2541	1,1112
özel eğitim uygulama okulu	özel eğitim anasınıfı	-,25997	,36818	,894	-1,2490	,7290
	özel eğitim anaokulu	,40372	,64119	,917	-2,3028	3,1103
	özel eğitim sınıfı	-,42859	,25980	,358	-1,1112	,2541

Tablo-28

Sosyal desteğin okul türüne göre değişip değişmediğine bakıldığında tablo-28’de görüldüğü gibi okul türleri arasında anlamlı farklılık olmadığı bulunmuştur.

ANOVA

toplamsdö

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	3,217	2	1,609	,995	,373
Within Groups	193,982	120	1,617		
Total	197,199	122			

Tablo-29

Multiple Comparisons

Dependent Variable: toplamsdö

Games-Howell

(I) medeni durum	(J) medeni durum	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
					Lower Bound	Upper Bound
Evli	Bekar	,32884	,22935	,327	-,2156	,8733
	Boşanmış	,22531	,94300	,969	-5,0005	5,4511
Bekar	Evli	-,32884	,22935	,327	-,8733	,2156
	Boşanmış	-,10354	,94351	,993	-5,3207	5,1137
Boşanmış	Evli	-,22531	,94300	,969	-5,4511	5,0005
	Bekar	,10354	,94351	,993	-5,1137	5,3207

Tablo-30

Sosyal desteğin medeni duruma göre değişip değişmediğine bakıldığında tablo-30’da görüldüğü gibi medeni durumlar arasında anlamlı farklılık olmadığı bulunmuştur.

Group Statistics

	Katılımcı Cinsiyeti	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
toplamsdö	Erkek	34	3,5310	,86399	,14817
	Kadın	89	3,5145	,78887	,08362

Tablo-31

Independent Samples Test										
		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
									Lower	Upper
toplamöida	Equal variances assumed	,002	,969	,101	121	,920	,01647	,16332	-,30685	,33980
	Equal variances not assumed			,097	55,265	,923	,01647	,17014	-,32446	,35740

Tablo-32

İş doyumunun cinsiyete göre değişip değişmediğine bakıldığında tablo-32’de görüldüğü gibi cinsiyetler arasında anlamlı farklılık olmadığı bulunmuştur.

Group Statistics					
	Katılımcı Yaşı	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
toplamöida	20-30 arası	67	2,7556	,45575	,05568
	31 ve üzeri	56	2,6618	,36672	,04901

Tablo-33

Independent Samples Test										
		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
									Lower	Upper
toplamöida	Equal variances assumed	1,456	,230	1,240	121	,217	,09377	,07562	-,05594	,24347
	Equal variances not assumed			1,264	120,841	,209	,09377	,07417	-,05308	,24061

Tablo-34

İş doyumunun yaşa göre değişip değişmediğine bakıldığında tablo-34’de görüldüğü gibi yaş grupları arasında anlamlı farklılık olmadığı bulunmuştur.

ANOVA

İş Doyumu

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	1,849	2	,925	1,431	,243
Within Groups	77,554	120	,646		
Total	79,403	122			

Tablo-35

Multiple Comparisons

Dependent Variable: toplamöida

Games-Howell

(I) Mesleki Kıdem	(J) Mesleki Kıdem	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
					Lower Bound	Upper Bound
0-5 arası	6-10 arası	-,15766	,13895	,495	-,4886	,1733
	11 ve üzeri	-,36842	,23561	,285	-,9658	,2290
6-10 arası	0-5 arası	,15766	,13895	,495	-,1733	,4886
	11 ve üzeri	-,21076	,23274	,644	-,8037	,3822
11 ve üzeri	0-5 arası	,36842	,23561	,285	-,2290	,9658
	6-10 arası	,21076	,23274	,644	-,3822	,8037

Tablo-36

İş doyumunun mesleki kıdeme göre değişip değişmediğine bakıldığında tablo-36’da görüldüğü gibi mesleki kıdemler arasında anlamlı farklılık olmadığı bulunmuştur.

ANOVA

İş Doyumu

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	,724	3	,241	,365	,778
Within Groups	78,679	119	,661		
Total	79,403	122			

Tablo-37

Multiple Comparisons

Dependent Variable: toplamöida

Games-Howell

(I) Çalışılan Kademe	(J) Çalışılan Kademe	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
					Lower Bound	Upper Bound
okul öncesi	ilkokul	,21098	,21938	,772	-,3833	,8052
	ortaokul	,22048	,26209	,834	-,4805	,9215
	lise	,20285	,21377	,779	-,3806	,7863
ilkokul	okul öncesi	-,21098	,21938	,772	-,8052	,3833
	ortaokul	,00950	,21531	1,000	-,5642	,5831
	lise	-,00813	,15285	1,000	-,4110	,3948
ortaokul	okul öncesi	-,22048	,26209	,834	-,9215	,4805
	ilkokul	-,00950	,21531	1,000	-,5831	,5642
	lise	-,01763	,20959	1,000	-,5794	,5442
lise	okul öncesi	-,20285	,21377	,779	-,7863	,3806
	ilkokul	,00813	,15285	1,000	-,3948	,4110
	ortaokul	,01763	,20959	1,000	-,5442	,5794

Tablo-38

İş doyumunun çalışılan kademeye göre değişip değişmediğine bakıldığında tablo-38'de görüldüğü gibi çalışılan kademeler arasında anlamlı farklılık olmadığı bulunmuştur.

ANOVA

toplamöida

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	6,919	3	2,306	3,786	,012
Within Groups	72,485	119	,609		
Total	79,403	122			

Tablo-39

Multiple Comparisons

Dependent Variable: toplamöida

Games-Howell

(I) okul türü	(J) okul türü	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
					Lower Bound	Upper Bound
özel eğitim anasınıfı	özel eğitim anaokulu	-,07268	,48216	,999	-2,0430	1,8977
	özel eğitim sınıfı	,06623	,19672	,987	-,4676	,6001

özel eğitim anaokulu	özel eğitim uygulama okulu	,55605	,22746	,083	-,0507	1,1629
	özel eğitim anasınıfı	,07268	,48216	,999	-1,8977	2,0430
	özel eğitim sınıfı	,13891	,45796	,989	-1,9601	2,2380
	özel eğitim uygulama okulu	,62873	,47198	,596	-1,3861	2,6436
özel eğitim sınıfı	özel eğitim anasınıfı	-,06623	,19672	,987	-,6001	,4676
	özel eğitim anaokulu	-,13891	,45796	,989	-2,2380	1,9601
	özel eğitim uygulama okulu	,48982*	,17024	,027	,0406	,9391
özel eğitim uygulama okulu	özel eğitim anasınıfı	-,55605	,22746	,083	-1,1629	,0507
	özel eğitim anaokulu	-,62873	,47198	,596	-2,6436	1,3861
	özel eğitim sınıfı	-,48982*	,17024	,027	-,9391	-,0406

*. The mean difference is significant at the 0.05 level.

Tablo-40

İş doyumunun okul türüne göre değişip değişmediğine bakıldığında tablo-40'da görüldüğü gibi özel eğitim sınıfında çalışanlar ile özel eğitim uygulama okulunda çalışanlar arasında anlamlı farklılık bulunmuştur.

ANOVA

toplamöida

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	,274	2	,137	,208	,813
Within Groups	79,129	120	,659		
Total	79,403	122			

Tablo-41

Multiple Comparisons

Dependent Variable: toplamöida

Games-Howell

(I) medeni durum	(J) medeni durum	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
					Lower Bound	Upper Bound
Evli	Bekar	,08648	,14632	,825	-,2608	,4338
	Boşanmış	-,08577	,27897	,950	-1,3890	1,2174
Bekar	Evli	-,08648	,14632	,825	-,4338	,2608
	Boşanmış	-,17225	,28435	,828	-1,4265	1,0820
Boşanmış	Evli	,08577	,27897	,950	-1,2174	1,3890
	Bekar	,17225	,28435	,828	-1,0820	1,4265

Tablo-42

İş doyumunun medeni duruma göre değişip değişmediğine bakıldığında tablo-42’de görüldüğü gibi medeni durumlar arasında anlamlı farklılık olmadığı bulunmuştur.

Descriptive Statistics

	Mean	Std. Deviation	N
toplammte	2,7129	,41856	123
toplamasdö	5,6267	1,27137	123
toplamöida	3,5190	,80675	123

Tablo-43

Correlations

		toplammte	toplamasdö	toplamöida
Mesleki Tükenmişlik	Pearson Correlation	1	-,083	-,465**
	Sig. (2-tailed)		,359	,000
	N	123	123	123
Algılanan Sosyal Destek	Pearson Correlation	-,083	1	,342**
	Sig. (2-tailed)	,359		,000
	N	123	123	123
İş Doyumu	Pearson Correlation	-,465**	,342**	1
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	
	N	123	123	123

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Tablo-44

Tablo-44’de görüldüğü gibi;

Mesleki tükenmişlik ile iş doyumunu arasında negatif yönlü 0.01 düzeyinde orta dereceli anlamlı ilişki olduğu bulunmuştur.

Algılanan sosyal destek ile iş doyumunu arasında pozitif yönlü 0.01 düzeyinde orta dereceli anlamlı ilişki olduğu bulunmuştur.

Mesleki tükenmişlik ile algılanan sosyal destek arasında düşük düzeyde negatif yönlü ilişki olduğu bulunmuştur.

SONUÇ

1. Mesleki tükenmişliğin öğretmenlerin mesleki kıdem yıllarına, çalıştıkları kademeye, okul türüne, medeni durumlarına, yaş ve cinsiyetlerine göre anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur.

2. Algılanan sosyal desteğin öğretmenlerin çalıştıkları kademeye, okul türüne, medeni durumlarına, yaş ve cinsiyetlerine göre anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur
3. Algılanan sosyal desteğin öğretmenlerin mesleki kıdem yıllarına göre değişip değişmediğine bakıldığında 0-5 yılla 6-10 yıl arasında anlamlı farklılık olduğu bulunmuştur. Diğer gruplar arasında anlamlı farklılık olmadığı görülmüştür.
4. İş doyumunun öğretmenlerin mesleki kıdem yıllarına, çalıştıkları kademeye, medeni durumlarına, yaş ve cinsiyetlerine göre anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur.
5. İş doyumun öğretmenlerin çalıştıkları okul türüne göre değişip değişmediğine bakıldığında özel eğitim sınıfında çalışanlar ile özel eğitim uygulama okulunda çalışanlar arasında pozitif yönde orta düzeyde 0.05 düzeyinde anlamlı ilişki bulunmuştur.
6. Mesleki tükenmişlik ile iş doyumunu arasındaki ilişkiye baktığımızda negatif yönlü anlamlı ilişki olduğu bulunmuştur.
7. Algılanan sosyal destek ile iş doyumunu arasındaki ilişkiye baktığımızda pozitif yönlü anlamlı ilişki olduğu bulunmuştur.
8. Mesleki tükenmişlik ile algılanan sosyal destek arasındaki ilişkiye baktığımızda düşük düzeyde negatif yönlü ilişki olduğu bulunmuştur.

KAYNAKÇA

Avşaroğlu, S., Engin Deniz, M., & Kahraman, A. (2005). Teknik öğretmenlerde yaşam doyumu iş doyumu ve mesleki tükenmişlik düzeylerinin incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (14), 115-129.

Baltaş, Z. (2000). Sağlık Psikolojisi. Remzi Kitabevi, İstanbul, 133-165.

Brouwers, A., Evers, W. J., & Tomic, W. (2001). Self-Efficacy In Eliciting Social Support And Burnout Among Secondary-School Teachers. *Journal Of Applied Social Psychology*, 31(7), 1474-1491.

Cohen, S., & Wills, T. A. (1985). Stress, Social Support, And The Buffering Hypothesis. *Psychological Bulletin*, 98(2), 310.

Çapri, B. (2006), Tükenmişlik ölçeğinin Türkçe uyarlaması: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(1), 62-77.

Çiftçi, H. D. (2015). Özel eğitim merkezlerinde çalışan öğretmenlerin mesleki yetkinlik ve tükenmişlik düzeyleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi. *Mediterranean Journal of Humanities*, 1, 221-241.

Demirtaş, A. S. (2007). İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin algılanan sosyal destek ve yalnızlık düzeyleri ile stresle başa çıkma düzeyleri arasındaki ilişki. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.*

Deveci, M., & Ergin, D. Y. (2018). Özel Eğitim Kurumunda Çalışan Öğretmenlerin Algıladıkları Mesleki Sosyal Destek Ve Mesleki Yetkinlik İnançları Arasındaki İlişki. *Asya Öğretim Dergisi*, 6(2), 18-39.

Doğan, N. (2005). İlköğretim Okulu Müdür Yardımcılarının İş Doyumu. Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale, s.121.

Eker, D., Arkar, H., & Yaldız, H. (2001). Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeğinin Gözden Geçirilmiş Formunun Faktör Yapısı, Geçerlik Ve Güvenirliği. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 12(1), 17-25.

Er, A. C. (2018). Özel Eğitimde Çalışan Öğretmenlerin Otomatik Düşüncelerinin Tükenmişlik Düzeyi Ve İş Doyumu İle İlişkisi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Gökdağlı, N. (2014). *Algılanan Sosyal Destek Ve Duygusal Zekanın Depresyon Üzerindeki Etkileri: Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi Öğrencileri Üzerinde Bir Uygulama* (Master's Thesis, Sosyal Bilimler Enstitüsü).

Gündüz, B. (2006). Öğretmenlerde Tükenmişliğin Akılcı Olmayan İnançlar İle Bazı Mesleki Ve Kişisel Değişkenlere Göre Yordanması. *Türk Psikolojik Danışma Ve Rehberlik Dergisi*, 3(26), 17-33.

Gündüz, B., Çapri, B., Gökçakan, Z. (2013), Mesleki tükenmişlik, işle bütünleşme ve iş doyumunu arasındaki ilişkilerin incelenmesi. *Eğitim Bilimleri Araştırma Dergisi*, 3(1), 29-49.

Gündüz, H. (2008). İlköğretim okullarında örgütsel iklim ile öğretmenlerin iş doyumunu arasındaki ilişki (Gaziantep ili örneği). *Gaziantep Üniversitesi, Gaziantep*.

Işıkhan, V. (2017). Özel Eğitim Alanında Çalışan Personelin Tükenmişlik Düzeylerine Etkide Bulunan Faktörlerin İncelenmesi. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 28(1), 7-26.

Karasar, N. (2015). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Keser, A. (2006). Çağrı merkezi çalışanlarında iş yükü düzeyi ile iş doyumunu ilişkisinin araştırılması. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (11), 100-119.

Mahon, N. E., Yarcheski, A., & Yarcheski, T. J. (1998). Social Support And Positive Health Practices İn Young Adults: Loneliness As A Mediating Variable. *Clinical Nursing Research*, 7(3), 292-308.

Maslach, C. ve Jackson, S. (1981). The measurement of experienced burnout. *Journal of Occupational Behavior*, 2, 99-113.

Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği. (2018). T.C. Resmi Gazete, 30471, 07 Temmuz 2018.

Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Eğitim Kurumları Yönetici Ve Öğretmenlerinin Norm Kadrolarına İlişkin Yönetmelik. (2018). T.C. Resmi Gazete, 30455, 21 Haziran 2018.

Minghui, L., Lei, H., Xiaomeng, C., Ve Potmesilc, M. (2018). Teacher Efficacy, Work Engagement, And Social Support Among Chinese Special Education School Teachers. *Frontiers İn Psychology*,9.

Öğülmüş, C., & Avşaroğlu, S. (2015). Okul öncesi ve zihin engelliler sınıf öğretmenlerinin iş doyumlarının incelenmesi. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2015(5), 57-70.

Sucuoğlu, B., & Kuloğlu, N. (1996).Özörlü çocuklarla çalışan öğretmenlerde tükenmişliğin değerlendirilmesi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 10(36), 44-60.

Sünkür, M. (2014). Öğretmenlerin Pozitif Psikolojik Sermaye Algılarının İş Doyumları Ve Örgütsel Bağlılıkları Üzerindeki Etkisi, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.

Taşdan, M., & Tiryaki, E. (2010). Özel ve devlet ilköğretim okulu öğretmenlerinin iş doyumunu düzeylerinin karşılaştırılması. *Eğitim ve Bilim*, 33(147), 54-70.

Tschannen Moran, M., Ve Woolfolk Hoy, A. (2001). Teacher Efficacy: Capturing An Elusive Construct. *Teaching And Teacher Education*, 17(7), 783-805.

Tunacan, S. (2005). Beykoz İlçesindeki Lise Öğretmenlerinin İş Doyumunu Etkileyen Faktörler. Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, s.61.

Uçar-Kaplan, E. (2015). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Yönetim İle Yaşadığı Sorunlar Ve Çözüm Önerileri. *Yaşadıkça Eğitim*, 29(1), 49-64.

Yıldırım, İ. (1997). Algılanan Sosyal Destek Ölçeğinin Geliştirilmesi, Güvenirliği Ve Geçerliği. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(13).